

CE ÎNSEAMNĂ DREPTURILE FUNDAMENTALE PENTRU PERSOANELE DIN UE?

— SINTEZĂ

SONDAJ PRIVIND DREPTURILE
FUNDAMENTALE

2

Ce părere au oamenii despre drepturile omului și ce cunosc ei despre acest subiect

6

Puncte de vedere cu privire la funcționarea societății democratice și la participarea politică

12

Buna administrare și corupția în cadrul serviciilor publice

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2021.

Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu intră sub incidența dreptului de autor al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, trebuie solicitată direct permisiunea titularilor drepturilor de autor.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și orice persoană care acționează în numele agenției nu își asumă răspunderea pentru utilizarea informațiilor de mai jos.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2021.

Print	ISBN 978-92-9461-108-6	doi:10.2811/36916	TK-01-20-642-RO-C
PDF	ISBN 978-92-9461-093-5	doi:10.2811/104375	TK-01-20-642-RO-N

Fotografii realizate de:

Coperta: © iStock/filadendron

Pagina 5: © FRA

Pagina 6: © iStock/Vladimir Vladimirov

Pagina 10: © iStock/miodrag ignjatovic

Pagina 11: (stânga) © iStock/Chris Ryan; (dreapta) © iStock/Zolnierenk

Pagina 12: © iStock/notwaew

Pagina 13: (stânga) © iStock/Martinbowra; (dreapta) © iStock/urbazon

Pagina 16: © iStock/mediaphotos

UE a fost întemeiată pe valorile democrației, statului de drept și respectării drepturilor omului. Aceste valori însă, precum și discuțiile cu privire la drepturile fundamentale la nivelul UE și al statelor membre pot părea concepte îndepărtate în viața de zi cu zi a cetățenilor.

Având în vedere acest lucru, FRA a realizat un studiu cu privire la ceea ce înțeleg și cunosc oamenii, precum și cu privire la experiențele acestora atunci când vine vorba despre drepturile lor fundamentale în practică. Datele care au rezultat în urma acestui studiu oferă dovezi cuprinzătoare și comparabile referitoare la aceste aspecte.

Prezenta sinteză redă principalele informații obținute în urma cercetărilor efectuate de FRA. Obiectivul principal este de a informa instituțiile UE, guvernele și instituțiile din statele membre, precum și apărătorii drepturilor omului și organizațiile societății civile, cu privire la locul pe care îl ocupă drepturile fundamentale în cadrul societăților din UE – pornind de la părerile și experiențele oamenilor.

Informațiile obținute reprezintă resurse esențiale pentru cei care cred în elaborarea de politici bazate pe date concrete, cu o abordare ascendentă. Cei a căror activitate profesională implică drepturile fundamentale pot utiliza datele ca fundament, dar și ca teren de testare pentru propriile presupoziii cu privire la părerile și la experiențele publicului larg.

Constatări pot, de asemenea, să stea la baza acțiunilor în materie de drepturi fundamentale și, în ultimă instanță, pot fi utilizate pentru a genera un impact pozitiv asupra punerii în aplicare efective a drepturilor.

Notă privind terminologia

„Drepturi fundamentale” este termenul utilizat pentru a face referire la „drepturile omului” în contextul intern al UE. În cadrul sondajului, unele întrebări au utilizat termenul „drepturile omului”, întrucât persoanele care au răspuns la chestionar au înțeles acest termen cu mai mare ușurință. Prezenta sinteză utilizează cei doi termeni în mod interschimbabil.

Sondaj privind drepturile fundamentale: aspectele principale

În cadrul sondajului privind drepturile fundamentale s-au colectat date în 29 de țări – 27 de state membre ale UE, Regatul Unit (stat membru al UE la momentul când au fost colectate datele) și Macedonia de Nord (singura țară din afara UE cu statut de observator pentru FRA la momentul elaborării sondajului).

În total, în cadrul sondajului s-au colectat date de la 34 948 de respondenți. În fiecare țară a participat un eșantion reprezentativ de respondenți, cuprins între aproximativ 1 000 de oameni în majoritatea țărilor și până la 3 000 de persoane în Franța și în Germania.

Sondajul privind drepturile fundamentale s-a desfășurat în mediul virtual în Austria, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Luxemburg, Regatul Unit, Țările de Jos și Suedia. În alte țări, interviuatorii i-au contactat personal pe respondenți. Interviurile au avut loc în perioada ianuarie-octombrie 2019.

Rezultatele sunt reprezentative atât la nivel UE, cât și pentru fiecare țară, în ceea ce privește persoanele cu vârsta de cel puțin 16 ani, care își au reședința obișnuită în țara în care au participat la sondaj.

CE PĂRERE AU OAMENII DESPRE DREPTURILE OMULUI ȘI CE CUNOSC EI DESPRE ACEST SUBIECT

Majoritatea persoanelor consideră că drepturile omului sunt importante pentru crearea unei societăți mai echitabile, însă categoriile defavorizate din punct de vedere social sunt mai puțin predispuse să considere că drepturile omului le aduc beneficii.

OPINIA NR. 1 A FRA

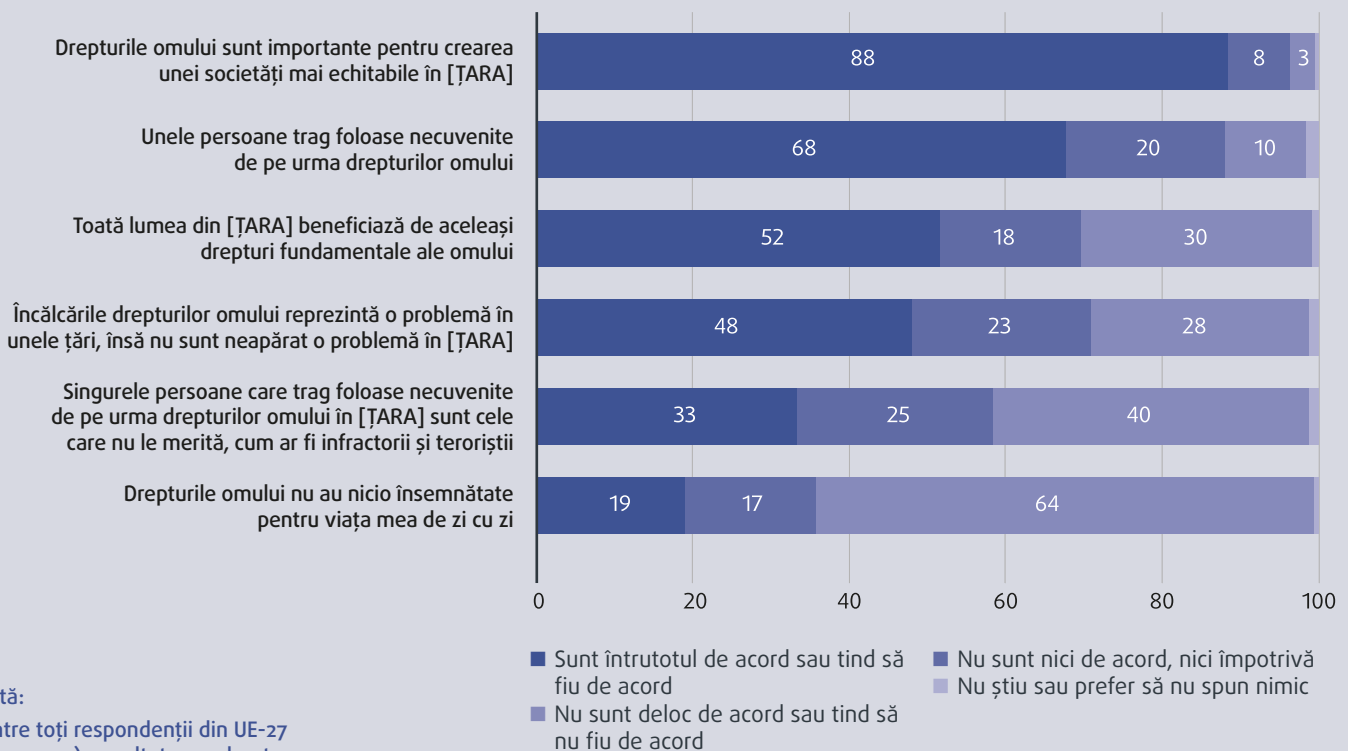
UE și statele sale membre ar trebui să întreprindă măsuri specifice pentru a se asigura că cei care „își duc cu greu traiul de pe o zi pe alta”, care sunt mai predispuși să creadă că nu toată lumea beneficiază de aceleași drepturi fundamentale ale omului, sunt informați efectiv cu privire la drepturile lor și la modul în care le pot revendica. Acestea ar trebui, de asemenea, să pună în aplicare acțiuni menite să îmbunătățească gradul de conștientizare a drepturilor în rândul celor care au un nivel de educație mai scăzut. Statele membre ale UE care pun în aplicare astfel de măsuri la nivel național ar trebui să aibă în vedere utilizarea mecanismelor disponibile de finanțare din partea Uniunii și implicarea actorilor naționali relevanți, în special instituțiile naționale pentru apărarea drepturilor omului, organismele de promovare a egalității și instituțiile de mediere.

Astfel de măsuri ar trebui să includă eforturi pentru a comunica, a promova și a facilita accesul la drepturile fundamentale care li se cuvin oamenilor. Statele membre ar putea analiza diferite cadre și canale de discuție în vederea unei comunicări eficiente cu privire la drepturi, care să vizeze grupuri sociale specifice și să utilizeze atât rețelele de socializare, cât și mijloacele mass-media convenționale, în strânsă cooperare cu organizațiile societății civile.

- ★ Aproape nouă din 10 persoane (88 %) din UE consideră că drepturile omului sunt importante pentru a crea o societate mai echitabilă în țara lor. Părerile variază de la un nivel „scăzut” de 76 % în Ungaria la unul „ridicat”, de 96 %, în Malta. În plus, aproape două treimi (64 %) nu sunt de acord cu afirmația „drepturile omului nu au nicio însemnătate pentru mine în viața de zi cu zi”. Aceasta indică faptul că, la scară largă, persoanele din UE consideră că drepturile omului pot avea un rol util și semnificativ în viețile lor.
- ★ Totodată, aproape șapte din 10 europeni (68 %) consideră că unele persoane obțin foloase necuvenite de pe urma drepturilor omului. O treime (33 %) sunt de acord cu afirmația „singurele persoane care obțin beneficii de pe urma drepturilor omului sunt acelea care nu le merită, cum ar fi infractorii și teroriștii”.
- ★ Rezultatele indică o legătură între veniturile oamenilor, nivelul de instruire al acestora și opiniile lor cu privire la drepturile omului. Persoanele care afirmă că muncesc din greu pentru a-și duce traiul de pe o zi pe alta cu venitul gospodăriei (și anume, au greutăți în a plăti pentru lucrurile de care au nevoie), precum și persoanele al căror nivel maxim de studii absolvit este cel puțin cu o treaptă mai jos de învățământul secundar inferior sunt mai puțin predispuse să considere că toți concetățenii lor beneficiază de aceleași drepturi ale omului. Totodată, persoanele respective consideră că unii trag foloase necuvenite de pe urma drepturilor omului.
- ★ De exemplu, 44 % din cei care depun din greu eforturi pentru a-și duce traiul de pe o zi pe alta sunt de acord cu afirmația „singurele persoane care obțin beneficii de pe urma drepturilor omului sunt acelea care nu le merită, cum ar fi infractorii și teroriștii”. Prin comparație, 27 % din cei care se descurcă cu ușurință cu veniturile pe care le câștigă la momentul actual sunt de acord cu afirmația respectivă. În plus, 38 % din persoanele în vârstă, și anume cei cu vârsta de peste 65 de ani, sunt de acord cu această afirmație, în comparație cu 27 % din cei cu vârsta cuprinsă între 16 și 29 de ani. Totodată, 43 % din persoanele care se confruntă cu limitări grave de lungă durată ale activităților obișnuite pe care le desfășoară, cum ar fi persoanele cu handicap sau cu probleme de sănătate pe termen lung, sunt de acord cu afirmația, în comparație cu 32 % din cei care nu întâmpină astfel de limitări.

- ★ În 11 din 27 de state membre ale UE, 50 % sau mai mult de 50 % din persoanele chestionate sunt de acord sau sunt întrutotul de acord cu faptul că încălcările drepturilor omului nu reprezintă neapărat o problemă în țara lor, însă sunt un fenomen care se întâmplă „prin alte părți”.
- ★ Defalcarea rezultatelor în funcție de caracteristicile socio-demografice relevă faptul că este mai puțin probabil ca aceia care reușesc cu „greu” sau „cu mare dificultate” să își ducă traiul de pe o zi pe alta să fie de acord (sau să își exprime întru totul acordul) cu afirmația potrivit căreia încălcările drepturilor omului nu reprezintă neapărat o problemă în țara lor: 43 % sunt de acord, în comparație cu 54 % din cei care își duc traiul de pe o zi pe alta „cu ușurință” sau „cu foarte mare ușurință”. Totodată, bărbații sunt mai predispuși să-și exprime această opinie (52 %) decât femeile (44 %).

FIGURA 1: PUNCTE DE VEDERE CU PRIVIRE LA UNELE ASPECTE PRIVIND DREPTURILE OMULUI (UE-27, %)

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

„În general, Estonia este o țară în care drepturile omului sunt respectate, însă problema-i că, după mine, e o țară în care cei cu venituri mici (pensionarii, persoanele cu handicap) fac cu greu față greutăților de zi cu zi.”

(Bărbat, cu vârsta cuprinsă între 16 și 29 de ani, respondent la sondaj, Estonia)

În conformitate cu noua agendă strategică a UE pentru perioada 2019-2024¹, clădirea unei Europe echitabile și sociale prin punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale² – alături de „tranzitia justă” spre un viitor verde durabil³ – reprezintă o prioritate de bază pentru UE. Având în vedere aceste angajamente, a fi șomer și a trăi în condiții de sărăcie și de excluziune socială sunt în detrimentul exercitării depline a drepturilor.

¹ Consiliul European (2019), **O nouă agendă strategică 2019-2024**.

² Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană, **Proclamația interinstituțională privind Pilonul european al drepturilor sociale**, Bruxelles, 13 decembrie 2017, JO C 428. **Pilonul european al drepturilor sociale** cuprinde 20 de principii care le oferă cetățenilor din UE drepturi noi și mai eficace. Acesta are trei domenii-cheie principale: egalitatea de șanse și accesul la piața muncii; condiții de muncă echitabile; și protecția socială și incluziunea socială (Principiul 3, privind egalitatea de șanse, afirmă că orice persoană are dreptul la egalitate de tratament și de șanse în ceea ce privește încadrarea în muncă, protecția socială, educația și accesul la bunuri și servicii disponibile publicului).

³ A se vedea Comisia Europeană (2020), **Launching the Just Transition Mechanism – for a green transition based on solidarity and fairness** (Lansarea Mecanismului pentru o tranziție justă – pentru o tranziție verde bazată pe solidaritate și echitate).

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene are relevanță directă în ceea ce privește punerea în aplicare a dreptului Uniunii, iar unele drepturi prevăzute în Cartă vor fi greu de respectat în cazul grupurilor cele mai marginalizate din punct de vedere social și economic din UE, fapt reflectat de rezultatele obținute la numeroase întrebări din chestionar. O serie de drepturi enunțate în cartă sunt relevante. Acestea includ, printre altele, demnitatea umană (articolul 1); libertatea de alegere a ocupației și dreptul la muncă (articolul 15); egalitatea de șanse între femei și bărbați (articolul 23); nediscriminarea (articolul 21); securitatea socială și asistența socială (articolul 34); asistența medicală (articolul 35); și libertatea de circulație și de ședere (articolul 45).

Dreptul privind accesul la justiție (articolul 47 din cartă) este, de asemenea, relevant pentru analiza rezultatelor sondajului. Accesul la justiție este compromis atunci când persoanele – mai ales cele care fac parte din grupuri marginalizate, precum cele care nu se pot descurca de pe o zi pe alta din punct de vedere financiar – percep sistemul de control și echilibru drept ceva „străin” în viața lor de zi cu zi, iar la această percepție se adaugă lipsa de cunoștințe cu privire la drepturi și la modul de a le accesa.

Cunoștințele cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene sunt mai reduse decât cunoștințele cu privire la alte instrumente internaționale privind drepturile omului și depind de nivelul de educație al persoanelor.

OPINIA NR. 2 A FRA

Pornind de la concluziile formulate în 2019 de Consiliul Uniunii Europene cu privire la cartă, statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere cea mai bună modalitate de a furniza publicului „informații accesibile” privind drepturile fundamentale consacrate în cartă. Acest demers i-ar sprijini, de asemenea, pe actorii care luptă pentru drepturile omului pe plan național în eforturile acestora de a promova conștientizarea cu privire la punerea în aplicare a cartei, precum și de a îmbunătăți punerea sa în aplicare.

În cadrul demersurilor de promovare a cartei, UE ar trebui să sprijine schimburi regulate între statele membre ale UE de practici și de lecții învățate, în vederea atingerii unui nivel mai ridicat de conștientizare și de cunoștințe cu privire la cartă, mai ales în statele membre în care Sondajul privind drepturile fundamentale indică un nivel scăzut de conștientizare. Aceasta s-ar putea realiza ca parte a angajamentului existent la nivelul Grupului de lucru pentru drepturi fundamentale, drepturile cetățenilor și libera circulație a persoanelor din cadrul Consiliului (FREMP) de organizare a unui dialog anual cu privire la cartă.

- ★ Una din două persoane (53 %) au auzit de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Sunt mai puține persoane care au auzit de cartă decât persoane care au auzit de Convenția europeană a drepturilor omului și de Declarația universală a drepturilor omului.

Poate că această constatare era de așteptat având în vedere vechimea de peste 70 de ani a Convenției europene a drepturilor omului, în vreme ce Carta drepturilor fundamentale a UE este „tânără” prin comparație, fiind adoptată cu 20 de ani în urmă. Cu toate acestea, datele indică faptul că diferența dintre gradul de conștientizare al oamenilor cu privire la cartă și cu privire la CEDO este cea mai mică în țările care s-au alăturat Consiliului Europei în anii 1990 și în care CEDO este în vigoare de mai puțin timp.

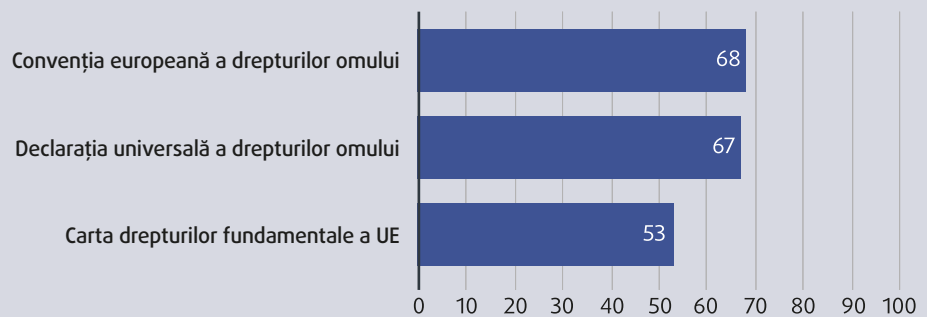
- ★ Este mai puțin probabil ca persoanele care au un nivel de educație mai scăzut să fi auzit de oricare dintre cele trei instrumente internaționale privind drepturile omului despre care li s-au adresat întrebări în cadrul sondajului, și anume Declarația universală a drepturilor omului, Convenția europeană a drepturilor omului și Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- ★ Pe lângă nivelul de educație al oamenilor, alte caracteristici socio-demografice asociate cu un grad de conștientizare mai scăzut în ceea ce privește instrumentele pentru drepturile omului despre care s-au adresat întrebări includ greutatea întâmpinate în a-și duce traiul de pe o zi pe alta cu veniturile gospodăriei din prezent, vârsta înaintată (peste 65 de ani) și calitatea de a fi șomeri sau pensionari.

Carta reprezintă unul dintre cele mai moderne și mai cuprinzătoare instrumente cu forță juridică obligatorie privind drepturile omului. Aceasta are aceeași valoare juridică precum tratatele Uniunii Europene. Articolul 51 din cartă le impune UE și statelor membre ca, atunci când acționează în sfera de aplicare a dreptului Uniunii, să respecte drepturile și principiile prevăzute în cartă, precum și să promoveze aplicarea dispozițiilor sale. **Concluziile Consiliului Uniunii Europene din 2019 cu privire la cartă** le solicită statelor membre să intensifice activitățile de creștere a gradului de conștientizare și activitățile de formare cu privire la cartă în rândul actorilor principali care luptă pentru drepturile omului, totodată acordând rolului FRA recunoașterea cuvenită în acest sens. Concluziile Consiliului pun, de asemenea, accent pe importanța furnizării de informații accesibile cu privire la drepturile consacrate în cartă „publicului larg”.

FIGURA 2: GRADUL DE CONȘTIENTIZARE REFERITOR LA INSTRUMENTELE PRIVIND DREPTURILE OMULUI (UE-27, %)

Notă:
Din totalul respondenților din statele UE-27 care au fost invitați să completeze secțiunea „Conștientizarea drepturilor și responsabilităților” din sondaj (n = 24 354); rezultate ponderate.

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

PUNCTE DE VEDERE CU PRIVIRE LA FUNCȚIONAREA SOCIETĂȚII DEMOCRATICE ȘI LA PARTICIPAREA POLITICĂ

Comparativ cu grupele de persoane mai în vârstă, tinerii acordă mai puțină importanță diverselor aspecte care vizează funcționarea societăților democratice, despre care s-au pus întrebări în sondaj.

OPINIA NR. 3 A FRA

În vederea creșterii implicării tinerilor în funcționarea societății democratice, drept pilon-cheie pentru exercitarea drepturilor fundamentale, Comisia Europeană și statele membre ar trebui să ia în considerare constatările rezultate în urma sondajului – care indică faptul că persoanele cu vârsta cuprinsă între 16 și 29 de ani acordă mai puțină importanță aspectelor-cheie privind democrația – atunci când pun în aplicare **Strategia UE pentru tineret 2019-2027**. La nivel UE, această strategie include „intensificarea participării tinerilor la viața democratică, inclusiv accesul la informații de calitate, autentificate de surse de încredere, precum și promovarea participării la alegerile europene și la alte alegeri”. Este important ca tinerii să fie implicați direct în acest proces.

UE și statele sale membre ar trebui să aibă în vedere tiparele evolutive ale implicării politice a tinerilor și să analizeze noi moduri prin care să inițieze un dialog și să comunice efectiv cu tinerii din Europa.

- ★ 86 % din respondenți consideră că alegerile echitabile și libere sunt foarte importante pentru democrație. Per total, cel puțin trei din cinci persoane acordă o importanță sporită fiecăruia dintre cele șase elemente ale democrației despre care s-au pus întrebări în sondaj. Rezultatele variază de la 60 % la 86 %, în funcție de aspectul vizat de întrebare. (Pentru a vedea o listă cu întrebările adresate, a se consulta caseta.)
- ★ Persoanele tinere din grupa de vârstă 16-29 de ani acordă în mod consecvent o importanță mai scăzută celor șase aspecte privind democrația despre care li s-au pus întrebări în sondaj, în comparație cu grupele de vârstă înaintată. De exemplu, tinerii (58 %) acordă mai puțină importanță unor aspecte precum libertatea partidelor de opoziție de a critica guvernul decât grupele de vârstă înaintată (70 % din cei cu vârsta cuprinsă între 54 și 64 de ani și 69 % din cei cu vârsta de cel puțin 65 de ani).
- ★ Articolul 165 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene impune Uniunii să ia măsuri pentru a încuraja participarea tinerilor la viața democratică a Europei. Strategia UE pentru tineret 2019-2027, cadrul de cooperare în domeniul politicii UE pentru tineret, încurajează participarea tinerilor la viața democratică și, totodată, sprijină implicarea socială și civică a acestora. Mai mult, **Rezoluția Parlamentului European din 15 ianuarie 2020 referitoare la Conferința privind viitorul Europei** consideră că asigurarea participării tinerilor va fi un element esențial al impactului pe termen lung al conferinței și solicită organizarea unor evenimente specifice pentru tineret în acest context.

Care au fost întrebările sondajului?

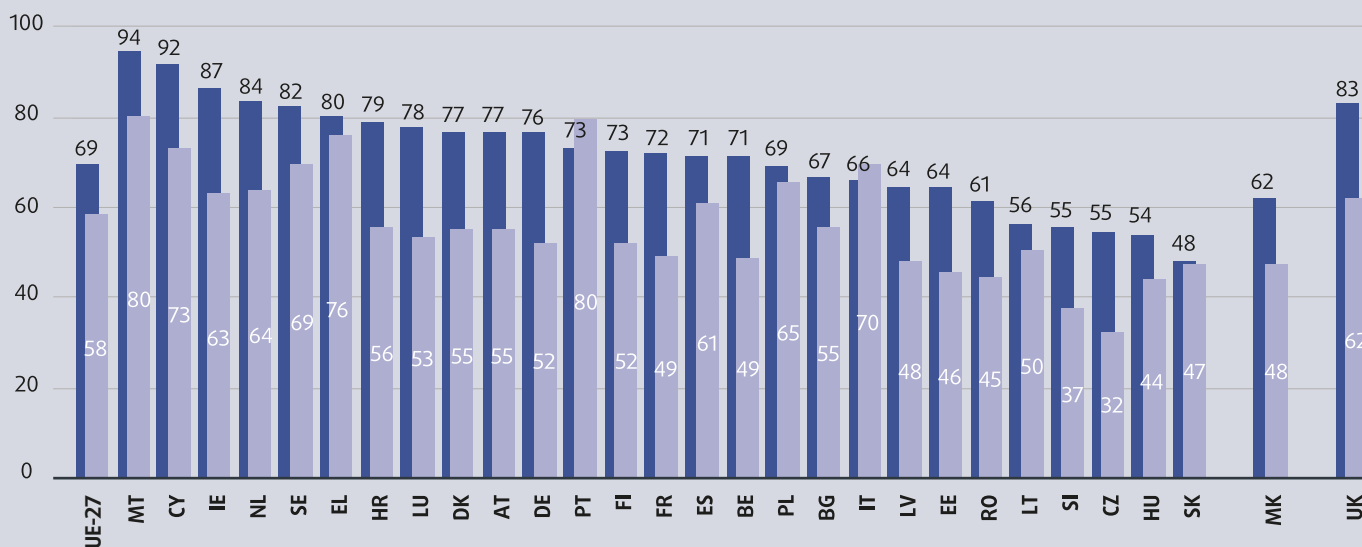
Cât de importante credeți că sunt următoarele aspecte pentru democrație?

- Ca alegerile să fie libere și echitabile
- Ca alegătorii să discute despre chestiuni politice cu alte persoane înainte de a decide cu cine să voteze
- Ca partidele de opoziție să aibă libertatea de a critica guvernul
- Ca reportajele realizate de mijloacele mass-media să nu fie influențate de guvern
- Ca drepturile grupurilor minoritare să fie protejate

- Ca cetățenii să aibă ultimul cuvânt în ceea ce privește cele mai importante aspecte politice, prin exprimarea votului direct în cadrul unor referendumuri

Respondenții au putut răspunde la fiecare element prin alegerea unei valori de pe o scară de la „1 – Deloc important” la „7 – Extrem de important”. În plus, respondenții care nu au ales una dintre aceste categorii de răspuns au avut posibilitatea de a răspunde cu „prefer să nu spun nimic” sau „nu știu”.

FIGURA 3: PĂREREA POTRIVIT CĂREIA LIBERTATEA PARTIDELOR DE OPOZIȚIE DE A CRITICA GUVERNUL ARE O IMPORTANȚĂ SPORITĂ, ÎN RÂNDUL PERSOANELOR CU VÂRSTA CUPRINSĂ ÎNTRE 16 ȘI 29 DE ANI ȘI AL PERSOANELOR DE CEL PUȚIN 65 DE ANI, ÎN FUNCȚIE DE ȚARĂ (%)^{a, b}

Note:

^a Dintre toți respondenții din UE-27, Regatul Unit și Macedonia de Nord cărora li s-a solicitat să completeze secțiunea „Conștientizarea drepturilor și responsabilităților” (n = 26 045); rezultate ponderate.

^b Respondenții au putut răspunde la fiecare element prin alegerea unei valori de pe o scară de la „1 – Deloc important” la „7 – Extrem de important”. În plus, respondenții care nu au ales una dintre aceste categorii de răspuns au avut posibilitatea de a răspunde cu „prefer să nu spun nimic” sau „nu știu”. Rezultatele de mai sus se bazează pe respondenții care au ales valori de 6 sau de 7 de pe scara cu șapte puncte.

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

Oamenii cred în principiile democratice, însă prea mulți se simt „neglijăți” de politicile și de politicienii tradiționali.

OPINIA NR. 4 A FRA

În vederea îmbunătățirii participării politice în UE, sunt necesare eforturi concertate pentru a aborda constatarea rezultată în urma sondajului conform căreia majoritatea persoanelor consideră că „partidelor și politicienilor tradiționali nu le pasă de cei ca mine”, opinie relevantă, de asemenea, de constatarea conform căreia oamenii consideră că șansele lor de angajare sunt reduse dacă nu aparțin de partidul politic aflat la putere. UE și statele membre trebuie să acorde o atenție deosebită acelor grupuri din societate care se simt cel mai detașate de procesele democratice, cum ar fi persoanele care se descurcă greu cu veniturile lor actuale.

„Dialogurile cu cetățenii” și consultările aferente reprezintă un instrument de implicare consacrat în UE, în demersul de a coopera cu diverse grupuri din societate în ceea ce privește unele aspecte importante în materie de politică. Cu toate acestea, astfel de instrumente trebuie regândite într-o proporție considerabilă pentru a li se adresa categoriilor defavorizate din punct de vedere economic, în efortul de a stabili contacte cu acestea în mod sistematic.

O societate civilă vibrantă, alături de o mass-media independentă, pluralistă și responsabilă, care are la bază libertatea de exprimare, necesită sprijin la nivelul UE și al statelor membre pentru rolul pe care îl au în consolidarea implicării democratice drept mijloc de promovare a drepturilor fundamentale.

- ★ Majoritatea persoanelor din UE (60 %) sunt de acord sau sunt întru totul de acord cu faptul că partidelor și politicienilor tradiționali nu le pasă de ele.
- ★ Sentimentul că „partidelor și politicienilor tradiționali nu le pasă de cei ca mine” este acutizat în rândul celor care au dificultăți în a-și duce traiul de pe o zi pe alta cu venitul gospodăriei, al celor care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior, precum și al celor care se confruntă cu limitări grave de lungă durată ale activităților obișnuite pe care le desfășoară (din cauza unui handicap sau al unor probleme de sănătate pe termen lung). De exemplu, 73 % din cei care au dificultăți sau mari dificultăți în a-și duce traiul de pe o zi pe alta cu venitul actual gospodăriei sunt de acord cu această afirmație. Prin comparație, 45 % din cei care se descurcă cu ușurință sau cu foarte mare ușurință de la o zi la alta sunt de acord cu afirmația respectivă.
- ★ 63 % cred că oamenii au șanse mai mari să fie angajați dacă împărtășesc orientarea politică a partidului aflat la putere. Rezultatele indică variații mari între statele membre ale UE în ceea ce privește măsura în care oamenii sunt de acord cu această afirmație. De remarcat, astfel de păreri sunt mai obișnuite în rândul celor care întâmpină dificultăți în a-și duce traiul de pe o zi pe alta.

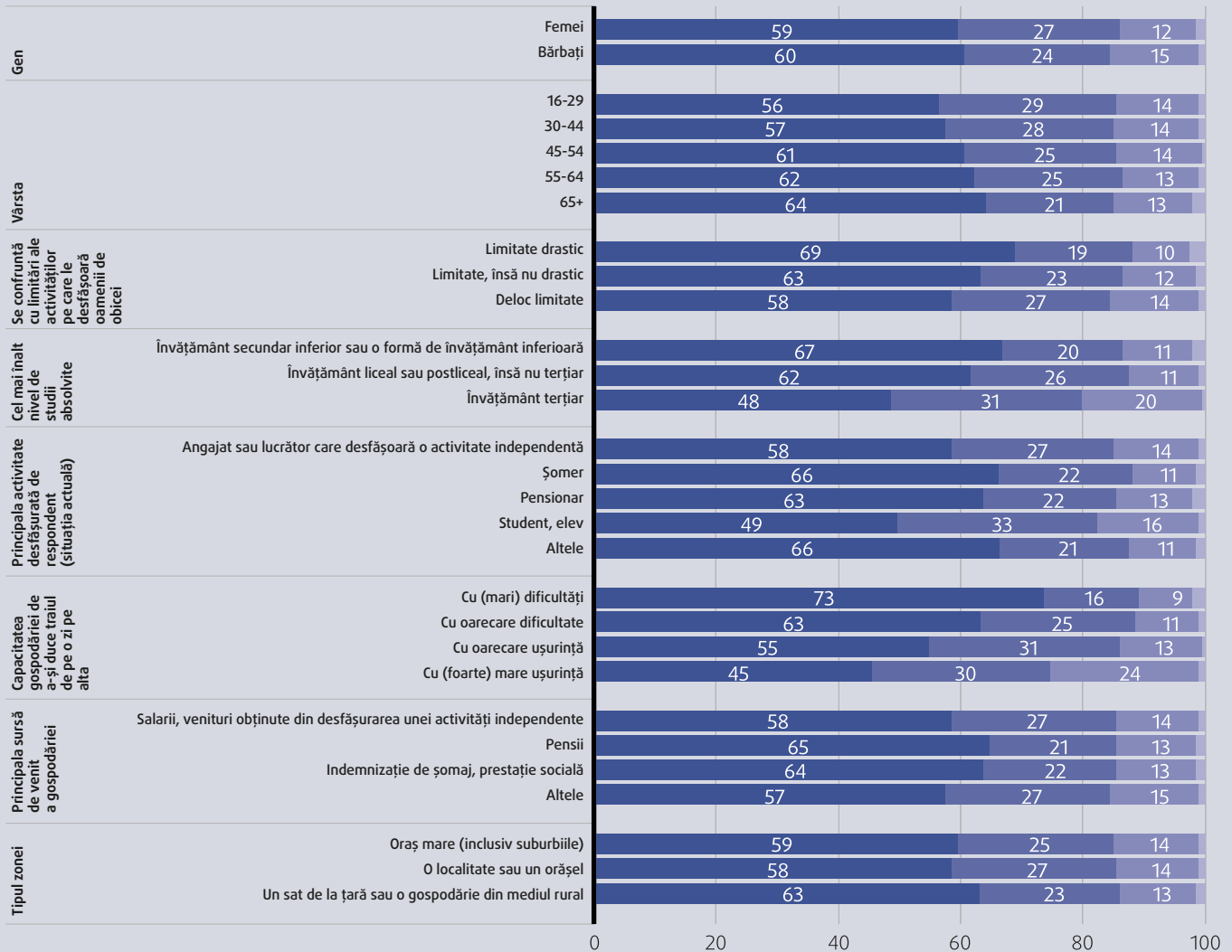
Alături de drepturile omului și de statul de drept, democrația reprezintă unul dintre cei trei piloni care stau la baza Uniunii Europene, toate trei făcând parte din valorile pe care a fost întemeiată Uniunea, astfel cum se prevede la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Separarea puterilor, libertățile politice, transparența și responsabilitatea sunt principiile recunoscute la nivel internațional ale unei democrații consacrate și care funcționează în mod corespunzător. Drepturile omului sau, în mod similar, drepturile fundamentale, astfel cum sunt cunoscute acestea în contextul intern al UE, sunt esențiale pentru buna funcționare a societăților democratice din UE.

Programul „Europa pentru cetățeni” al UE, care își propune să îmbunătățească condițiile pentru participarea civică și democratică a cetățenilor la nivelul UE, reprezintă o parte importantă a setului de instrumente UE pentru stimularea implicării democratice. **Conferința privind viitorul Europei** reprezintă un exercițiu democratic paneuropean major care își propune să stabilească contacte cu cetățenii UE într-un mod mai eficace. Acesta este un alt mecanism prin intermediul căruia UE încearcă să stabilească legături cu cetățenii în ceea ce privește procesele democratice – aliniat cu principiile prevăzute în cartă în materie de drepturi ale cetățenilor, precum dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile pentru Parlamentul European (articolul 39) și dreptul de a alege și de a fi aleși în cadrul alegerilor locale (articolul 40).

„Drepturile omului sunt respectate atunci când persoana în cauză are relații politice. Omul de rând nu beneficiază de niciun fel de protecție.”

(Femeie, vârsta de peste 65 de ani, respondent la sondaj, Spania)

FIGURA 4: PUNCTE DE VEDERE CU PRIVIRE LA AFIRMAȚIA „PARTIDELOR ȘI POLITICIENILOR TRADIȚIONALI NU LE PASĂ DE CEI CA MINE”, ÎN FUNCȚIE DE CARACTERISTICILE SOCIO-DEMOGRAFICE ALESE (UE-27, %) ^{a, b}

■ Sunt întrutotul de acord sau tind să fiu de acord
 ■ Nu sunt deloc de acord sau tind să nu fiu de acord
 ■ Nu sunt nici de acord, nici împotriva
 ■ Nu știu sau prefer să nu spun nimic

Note:

- ^a Din totalul respondenților din statele UE-27 care au fost invitați să completeze secțiunea „Conștientizarea drepturilor și responsabilităților” din sondaj (n = 24 354); rezultate ponderate.
- ^b Pentru detalii cu privire la variabilele socio-demografice utilizate în analiză, a se vedea anexa I la raportul principal.

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

Un sfert dintre persoane consideră că aparatul judiciar nu este independent, iar una din cinci persoane consideră că ONG-urile și organizațiile caritabile nu se pot elibera niciodată de sub imperiul intimidării guvernamentale.

OPINIA NR. 5 A FRA

Constatarea conform căreia puțin peste unul din patru cetățeni din UE consideră că judecătorii din țara lor nu își pot desfășura activitatea fără influențe din partea guvernului – în unele state membre cifra ajungând chiar și la una din două persoane – indică faptul că sunt necesare măsuri concrete pentru a îmbunătăți încrederea publicului în independența sistemului judiciar. Fără această încredere, sunt subminate principii democratice esențiale și drepturi fundamentale, precum dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, dar și dreptul la egalitate și la o bună administrare.

Având în vedere că unele constatări rezultate în urma sondajului indică faptul că una din cinci persoane este de părere că ONG-urile și organizațiile caritabile nu se pot elibera niciodată de sub imperiul intimidării guvernamentale, este esențial ca statele membre să respecte libertățile și drepturile actorilor din societatea civilă.

UE și statele sale membre ar trebui să colecteze în mod sistematic date independente și solide cu privire la opinia publică referitoare la independența justiției, precum și cu privire la capacitatea ONG-urilor și a organizațiilor caritabile de a-și desfășura activitatea fără influențe din partea guvernului. Acest demers le va furniza Comisiei și altor instituții ale UE, precum și statelor membre, o bază suplimentară de dovezi pentru conceperea unor acțiuni de monitorizare. Astfel de date pot, de asemenea, să constituie un punct de plecare pentru inițiative importante, precum evaluarea anuală a statelor membre cu privire la respectarea statului de drept, întreprinsă de Comisie.

- ★ Una din patru persoane (27 %) din UE este de părere că, în țara sa, judecătorii nu sunt în măsură „niciodată” sau sunt în măsură „rareori” să își desfășoare activitatea profesională fără influențe din partea guvernului. Rezultatele variază de la 47 % în Croația la 11 % atât în Danemarca, cât și în Finlanda.
- ★ 37 % din persoanele din UE consideră că ONG-urile și organizațiile de caritate pot să își desfășoare activitatea fără influențe din partea guvernului în cea mai mare parte a timpului sau mereu. Totodată, 34 % consideră că acest lucru este valabil uneori. Una din cinci persoane (21 %) consideră că acest lucru nu este posibil niciodată sau rareori.

În temeiul articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE (dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil), instanțele judecătorești independente sunt esențiale pentru garantarea protecției jurisdicționale efective a drepturilor fundamentale. Protecția jurisdicțională efectivă, care reprezintă atât un drept fundamental, cât și un principiu general al dreptului Uniunii, „concretizează” statul de drept, astfel cum precizează Curtea de Justiție a Uniunii Europene în jurisprudența sa, în temeiul articolului 19 alineatul (1) din TUE – de exemplu, în cauza C-64/16, **Associação Sindical dos Juizes Portugueses** (Hotărârea din 27 februarie 2018, punctul 32).

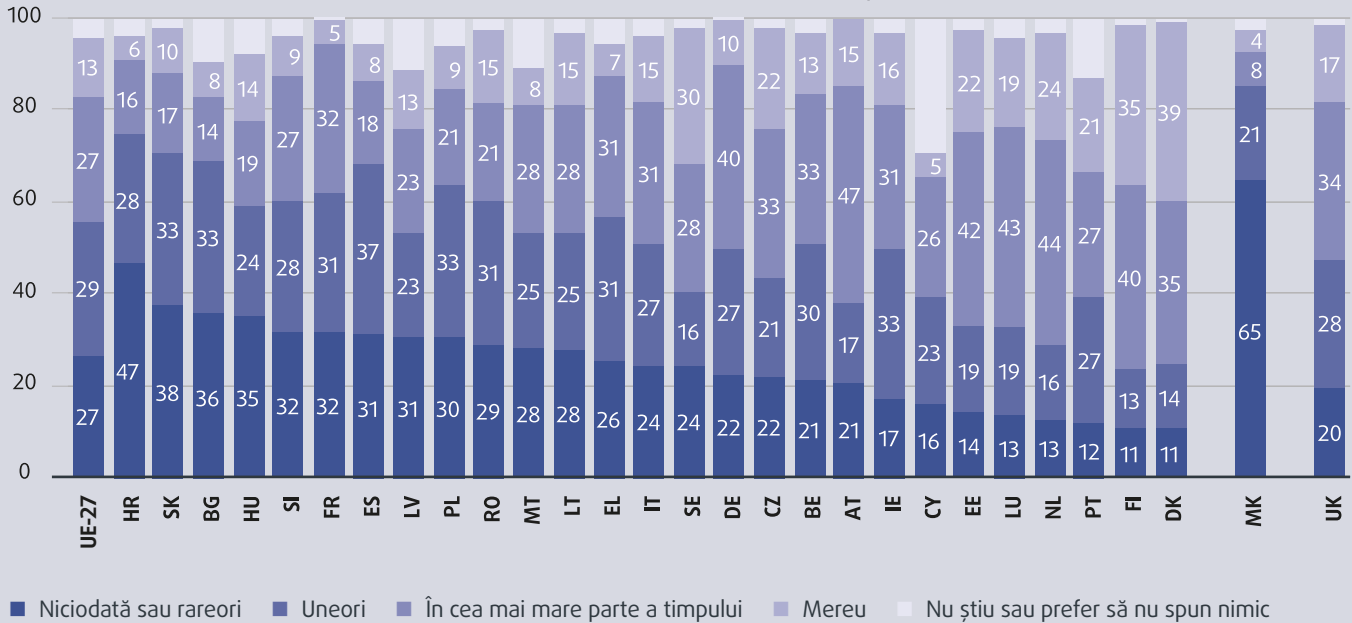
Nicio democrație nu poate prospera la rândul său fără o societate civilă activă, astfel cum se subliniază în Comunicarea Comisiei cu privire la *Consolidarea statului de drept în cadrul Uniunii* – publicată în iulie 2019. În acest context, cartea prevede dreptul la libertatea de întrunire și asociere (articolul 12), precum și libertatea de exprimare și de informare (articolul 11). Aceste drepturi se aplică statelor membre ale UE atunci când acționează în sfera de aplicare a dreptului european și sunt deosebit de importante în ceea ce privește modul în care vizează organizațiile societății civile din UE.

„Ai nevoie din start de relații pentru a fi numit judecător, astfel că influența începe chiar din această etapă.”

(Femeie, vârsta cuprinsă între 45 și 54 de ani, participant în cadrul unui grup tematic, Bulgaria)

FIGURA 5: PERCEPȚII CU PRIVIRE LA CAPACITATEA JUDECĂTORILOR DE A-ȘI DESFĂȘURA ACTIVITATEA PROFESIONALĂ FĂRĂ INFLUENȚE DIN PARTEA GUVERNULUI, DEFALCATE PE ȚARĂ (%)^{a, b}

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

- Note:
- ^a Dintre toți respondenții din UE-27, Regatul Unit și Macedonia de Nord cărora li s-a solicitat să completeze secțiunea „Conștientizarea drepturilor și responsabilităților” (n = 26 045); rezultate ponderate.
 - ^b Categoriile de răspuns utilizate în sondaj au fost „Niciodată”, „Rareori”, „Uneori”, „În cea mai mare parte a timpului”, „Mereu”, „Prefer să nu spun nimic” și „Nu știu”. În figură, unele dintre categoriile de răspuns inițiale au fost combinate, astfel cum indică etichetele categoriilor.

BUNA ADMINISTRARE ȘI CORUPȚIA ÎN CADRUL SERVICIILOR PUBLICE

Cei care necesită cel mai mult furnizarea unor servicii de calitate de către administrația publică – cum ar fi persoanele cu probleme de sănătate pe termen lung – semnalează faptul că se confruntă cu unele provocări specifice.

OPINIA NR. 6 A FRA

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că informațiile referitoare la drepturile omului în raport cu serviciile publice sunt oferite în timp util și sunt accesibile tuturor. Acestea ar trebui să acorde o atenție deosebită grupurilor care ar putea necesita cel mai mult astfel de servicii, cum ar fi persoanele cu probleme de sănătate pe termen lung sau cu handicap, inclusiv persoanele în vârstă.

- ★ În ceea ce privește problemele care apar în raporturile cu administrația publică și cu autoritățile locale, respondenții menționează cel mai adesea că a durat foarte mult ca problema lor să fie analizată, precum și că au întâmpinat dificultăți în a găsi informații relevante.
- ★ Pentru persoanele care se confruntă cu limitări de lungă durată ale activităților obișnuite pe care le desfășoară (din cauza unui handicap sau a unor probleme de sănătate pe termen lung), precum și pentru persoanele care au un nivel scăzut de educație sau dispun de mijloace economice limitate, este mai greu să găsească informații cu privire la serviciile furnizate de administrația publică și de autoritățile locale.

- ★ Una din 10 persoane (11 %) este de părere că nu a beneficiat de tratament egal din partea administrației publice, în comparație cu alte persoane.

De exemplu, 17 % din cei care reușesc cu greu sau cu mare dificultate să își ducă traiul de pe o zi pe alta consideră că nu au beneficiat de tratament egal din partea administrației publice sau a autorităților locale, în comparație cu alții. Prin comparație, 8 % din cei care se descurcă cu ușurință sau cu foarte mare ușurință de la o zi la alta sunt de acord cu afirmația.

- ★ Persoanele care se confruntă cu limitări grave de lungă durată ale activităților obișnuite pe care le desfășoară (din cauza unui handicap sau a unor probleme de sănătate pe termen lung) sunt mai susceptibile să se confrunte cu probleme în ceea ce privește serviciile furnizate de administrația publică și de autoritățile locale: 54 %, în comparație cu 39 % în cazul persoanelor care nu se confruntă cu limitări. În mod similar, cei care fac față cu greu cheltuielilor pe baza venitului gospodăriei sunt mai susceptibili să se confrunte cu astfel de probleme: 48 %, în comparație cu 39 % din cei care se descurcă cu oarecare ușurință sau cu foarte mare ușurință de la o zi la alta.

„În calitate de mamă a unui copil cu handicap, este strigător la cer să simți pe pielea ta cât de puțin ajutor și îndrumare primești în ceea ce privește drepturile, oportunitățile etc.”

(Femeie, vârsta cuprinsă între 30 și 44 de ani, respondent la sondaj, Danemarca)

Cu toate acestea, persoanele cu un nivel înalt de educație semnalează, de asemenea, o rată mai ridicată a problemelor întâmpinate în ceea ce privește serviciile furnizate de administrația publică și de autoritățile locale, în comparație cu cei care au absolvit cel mult învățământul secundar inferior. Această constatare ar putea reflecta așteptări mai mari în ceea ce privește furnizarea de servicii în rândul persoanelor mai educate.

Dreptul la bună administrare, astfel cum figurează acesta la articolul 41 din cartă, este un drept fundamental care constituie parte integrantă a ordinii juridice a UE. Ca principiu general al dreptului Uniunii, acesta este obligatoriu și pentru statele membre atunci când acționează în sfera de aplicare a dreptului european. Obligațiile naționale de ordin general decurg, de asemenea, din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO) și din jurisprudența aferentă a Curții Europene a Drepturilor Omului – privind îndeosebi conceptul de bună guvernare. În conformitate cu aceste standarde minime, fiecare persoană are dreptul de a beneficia, în ce privește problemele sale, de un tratament imparțial, echitabil și într-un termen rezonabil din partea autorităților publice. Alte aspecte conexe includ transparența și accesul la informații, care reprezintă instrumente esențiale în cadrul sistemelor naționale de control și echilibru.

Rolul administrației publice și al autorităților locale în demersurile de a face informațiile accesibile și ușor de înțeles – un serviciu esențial în condiții normale – capătă o importanță vitală în situații excepționale, precum pandemia de coronavirus (COVID-19) din 2020.

„Administrația publică lucrează prea încet, uneori durează săptămâni pentru a primi un răspuns la solicitări, iar când răspunsul așteptat sosește în sfârșit, informațiile sunt atât de dense încât nu înțelegi nimic.”

(Bărbat, vârsta de peste 65 de ani, respondent la sondaj, Germania)

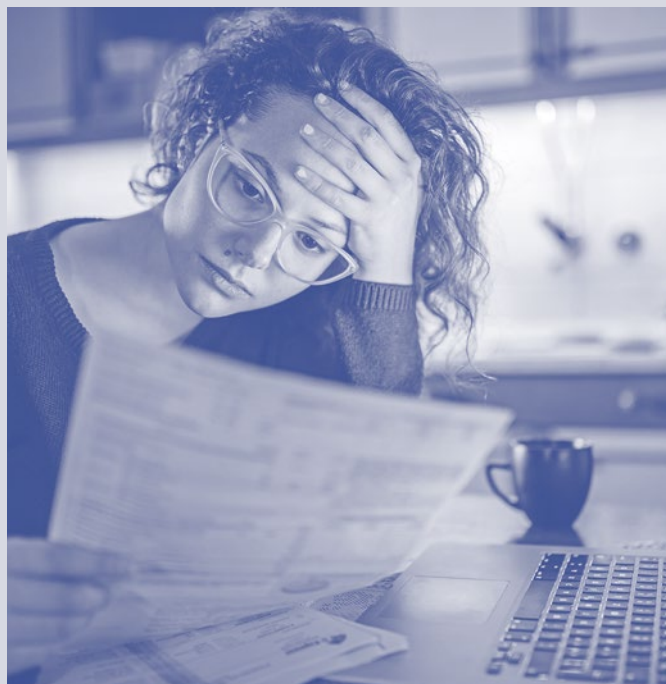
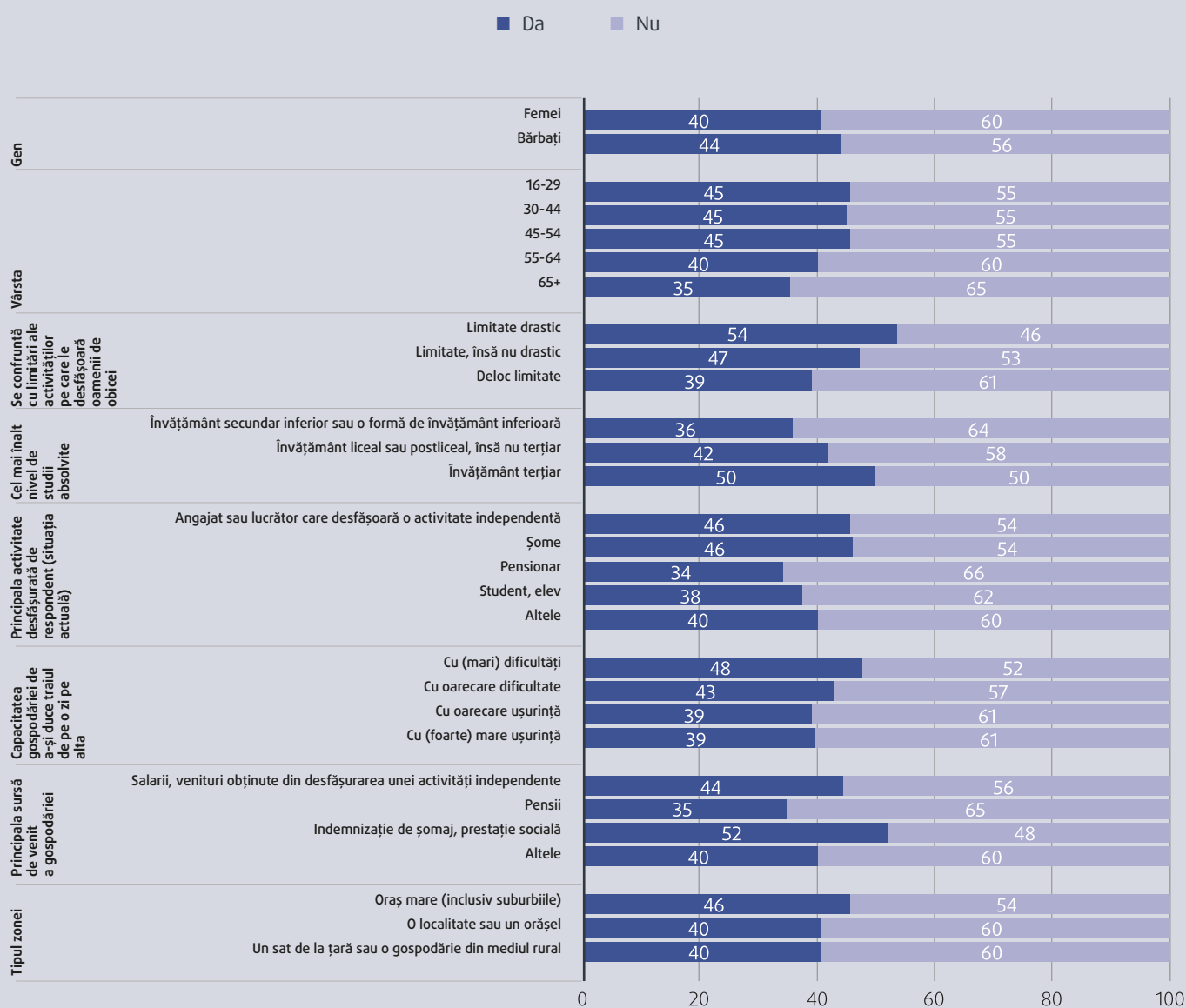

FIGURA 6: CONFRUNTAREA CU UNA SAU MAI MULTE PROBLEME ÎN RAPORTURILE CU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ/AUTORITĂȚILE LOCALE ÎN CEI CINCI ANI DINAINTEA SONDAJULUI, ÎN FUNCȚIE DE CARACTERISTICILE SOCIO-DEMOGRAFICE ALESE (UE-27, %) ^{a, b, c}

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

Note:

- ^a Din totalul respondenților din statele UE-27 care au fost invitați să completeze secțiunea „Experiențe din viața de zi cu zi” din sondaj (n = 26 493); rezultate ponderate.
- ^b Categoria „Da” indică ponderea persoanelor care s-au confruntat cu cel puțin una dintre cele șase probleme enumerate în sondaj în ceea ce privește administrația publică și autoritățile locale.
- ^c Pentru detalii cu privire la variabilele socio-demografice utilizate în analiză, a se vedea anexa I la raportul principal.

Corupția reprezintă o problemă mai mare în unele state membre în raport cu altele și afectează îndeosebi sectorul sănătății. Jumătate dintre tineri consideră că darea de mită la un nivel inferior este acceptabilă.

- ★ Doar câteva persoane (4 %) din UE au fost puse în situația în care un funcționar public sau un demnitar public le-a solicitat sau s-a așteptat la o favoare din partea lor, cum ar fi un cadou sau o donație, în schimbul unui anumit serviciu. Cu toate acestea, în unele state membre ale UE această practică este mai uzuală, cifra ajungând în unele țări la aproape una din cinci persoane care se confruntă cu un astfel de tip de corupție.
- ★ Corupția în ceea ce privește serviciile de sănătate este considerată a fi o problemă deosebită. În Ungaria, Slovacia, Croația și Letonia, peste 60 % din persoane afirmă că, cel puțin uneori, trebuie să ofere un cadou sau să îi faci cuiva un alt tip de favoare pentru a beneficia de un tratament mai bun în spitalele de stat.
- ★ Cu toate acestea, una din patru persoane (24 %) consideră că, fie uneori, fie mereu, ar fi acceptabil să îi ofere un cadou unui funcționar public sau unui demnitar public pentru a grăbi demersurile în cazuri urgente. Peste 50 % din persoanele din Slovacia, Cehia și Croația ar considera că este acceptabil, cel puțin uneori, să ofere un cadou sau să îi faci o favoare unui funcționar public sau unui demnitar public pentru ca respectiva persoană să reacționeze mai rapid la o solicitare urgentă. La polul opus, 20 % sau mai puține persoane sunt de aceeași părere în Suedia, Malta, Finlanda și Portugalia.
- ★ De remarcat, 48 % din persoanele aflate în grupa de vârstă 16-29 de ani ar considera că este acceptabil să ofere un cadou sau să faci o favoare, în comparație cu un procent de sub 35 % în cazul altor grupe de vârstă.

Corupția afectează drepturile fundamentale prevăzute în cartă, în CEDO și în alte instrumente internaționale privind drepturile omului. În special, corupția încalcă principiul egalității în fața legii și al nediscriminării (articolele 20 și 21 din cartă). În funcție de sector, începând de la sectorul ocupării forței de muncă până la sectorul asistenței medicale, corupția încalcă apoi și alte drepturi.

OPINIA NR. 7 A FRA

Legătura dintre prevalența ridicată sau ratele ridicate de acceptare a corupției și impactul acestora asupra drepturilor de bază ale oamenilor, precum accesul egal la serviciile guvernamentale, trebuie recunoscută și abordată în mod direct de administrațiile publice din întreaga Uniune. Aceasta se poate realiza prin concentrarea atenției asupra lucrătorilor din anumite sectoare-cheie – cum ar fi domeniul asistenței medicale – unde corupția este larg răspândită, precum și asupra acelor segmente ale populației – cum ar fi tinerii – în rândul cărora gradul de acceptare a anumitor forme de dare de mită pare a fi mai ridicat, prin sublinierea laturii ilegale a corupției și a dreptului oamenilor la o bună administrare și la un tratament egal în acest sens.

În cazul statelor membre în care sondajul indică faptul că răspândirea efectivă sau gradul de acceptare a corupției ar putea fi mai comune, organismele guvernamentale – cu sprijinul societății civile – trebuie să depună eforturile necesare pentru a scădea aceste niveluri. Una dintre modalitățile de combatere a acestei probleme o reprezintă asigurarea faptului că, în cazul plății fondurilor UE, în special a Fondurilor structurale și de investiții europene, condițiile favorizante propuse includ trimiterea la articolul 41 din Carta drepturilor fundamentale a UE cu privire la dreptul la bună administrare. Acest demers ar trebui monitorizat în mod sistematic de către organismele relevante ale UE, precum Curtea de Conturi Europeană și Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF).

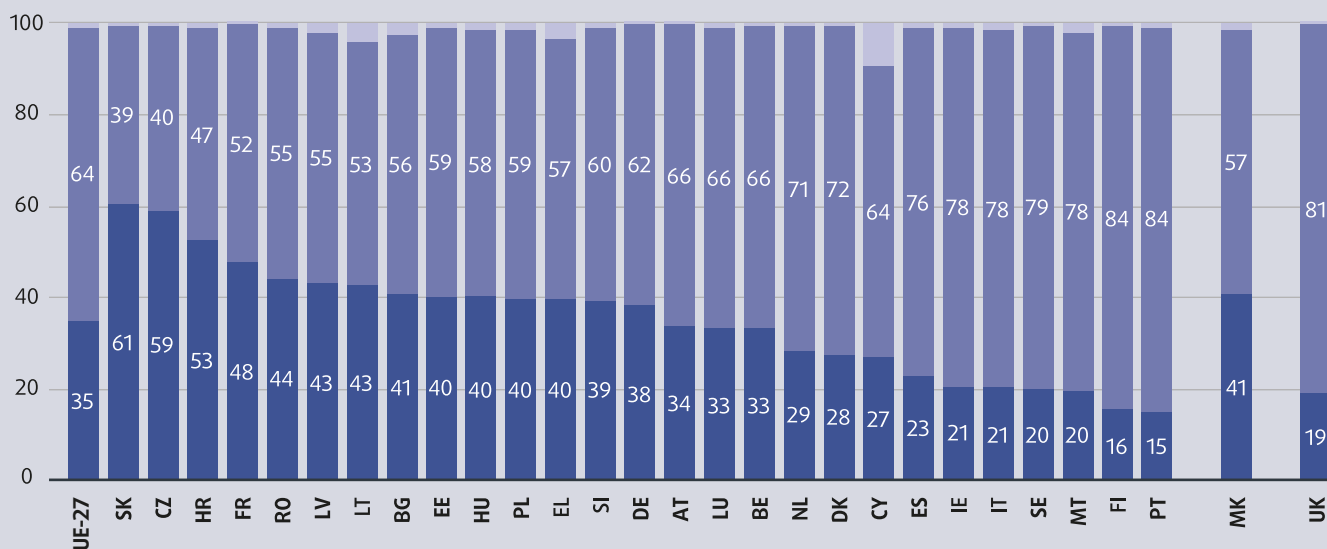
Având în vedere că problema corupției reprezintă o piedică sistemică semnificativă în calea exercitării drepturilor fundamentale, aceasta ar trebui să devină un aspect permanent pentru monitorizare, ca parte din noul mecanism european privind statul de drept – bazat pe dovezi solide și comparabile. Acest demers poate contribui la susținerea rolului UE în ceea ce privește organismele existente care activează pentru a combate corupția, în special Grupul de state împotriva corupției al Consiliului Europei (GRECO).

În practică, cel mai adesea sunt afectate drepturile sociale. Corupția din sectorul medical afectează dreptul tuturor de a beneficia de cel mai înalt standard de sănătate care poate fi atins (articolul 35 din cartă). În sectorul educației, este afectat dreptul la educație (articolul 14 din cartă). Pe de altă parte, corupția din sectorul judiciar încalcă dreptul la un proces echitabil și la o cale de atac eficientă (articolul 47 din cartă), care sunt esențiale pentru asigurarea respectării tuturor celorlalte drepturi ale omului și pentru a combate impunitatea. Mai mult, lipsa unui aparat judiciar independent favorizează neîncrederea în instituțiile publice, subminând respectul față de statul de drept și față de democrație.

„Doctorii din spitalele de stat se așteaptă mereu la un cadou pentru a se ocupa mai mult de tine.”

(Bărbat, vârsta cuprinsă între 16 și 29 de ani, respondent la sondaj, Cipru)

FIGURA 7: PUNCTE DE VEDERE CU PRIVIRE LA CÂT DE ACCEPTABIL ESTE SĂ OFERI UN CADOU SAU SĂ ÎI FACI O FAVOARE UNUI FUNCȚIONAR PUBLIC SAU UNUI DEMNITAR PUBLIC ÎN CAZUL ÎN CARE AI URGENT NEVOIE DE CEVA DIN PARTEA PERSOANEI RESPECTIVE, DEFALCATE PE ȚĂRI (%)

- Acceptabil uneori sau mereu
- Nu este niciodată acceptabil
- Nu știu sau prefer să nu spun nimic

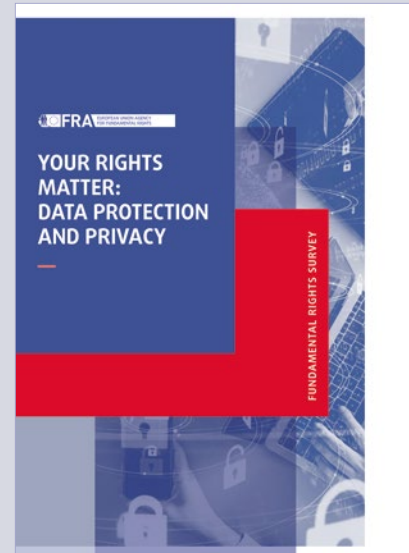
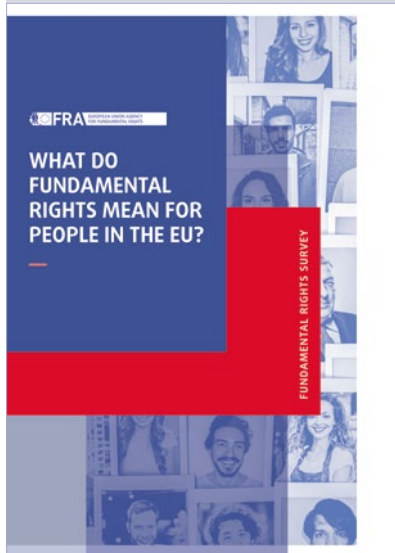
Notă:

Dintre toți respondenții din UE-27, Regatul Unit și Macedonia de Nord (n = 34 948); rezultate ponderate.

Sursă: FRA, Sondaj privind drepturile fundamentale 2019 [Colectarea datelor în cooperare cu CBS (NL), CTIE (LU) și cu Statistik Austria (AT)]

Rezumatul de față prezintă principalele constatări ale primului raport al FRA referitor la Sondajul privind drepturile fundamentale. FRA a publicat și o serie de alte publicații care prezintă o selecție de rezultate din sondaj. Acestea sunt disponibile pe site-ul FRA.

PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA DREPTURILOR DUMNEAVOASTRĂ FUNDAMENTALE ÎN ÎNTREAGA UE —

Rezumatul de față prezintă principalele constatări ale primului raport întocmit de FRA pe baza Sondajului privind drepturile fundamentale. Sondajul a colectat date de la aproximativ 35 000 de persoane referitor la experiențele, la percepțiile și la opiniile acestora cu privire la o serie de aspecte care intră în sfera drepturilor omului sub diverse forme.

Rezumatul se axează pe constatări referitoare la opiniile respondenților cu privire la drepturile omului – sau drepturile fundamentale; la părerile și percepțiile acestora cu privire la modul de funcționare a societăților democratice – drept pilon pe care se poate baza dezvoltarea drepturilor omului; precum și la părerile lor cu privire la serviciile publice și la raporturile cu aceste servicii, a căror datorie este de a asigura respectarea legislației în materie de drepturile omului și de a proteja drepturile oamenilor.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURILE FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria

Tel. +43 1580 30-60 – Fax +43 1580 30-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

twitter.com/EURightsAgency

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene